

MISSIONARIS in muziek

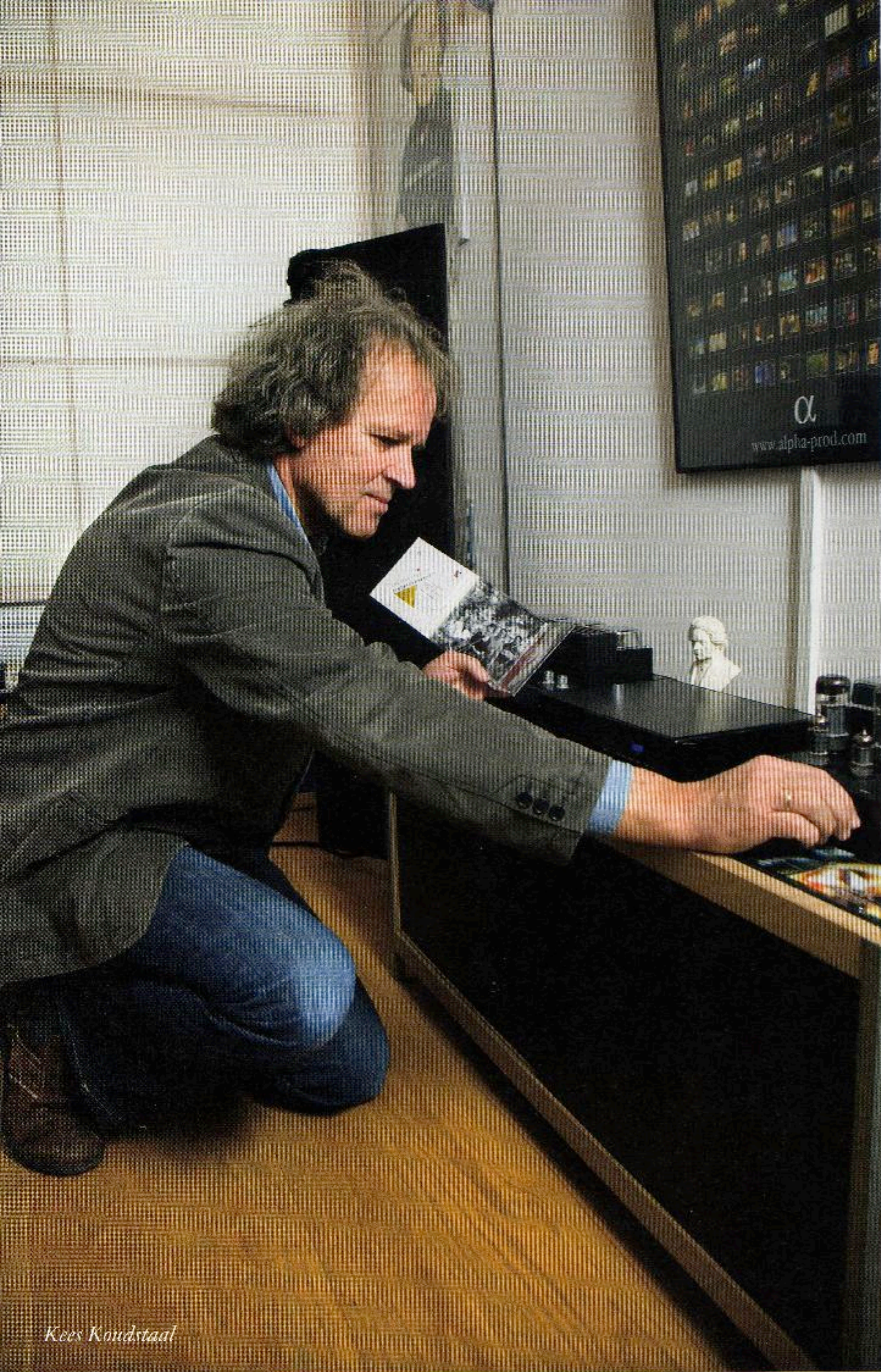
Een vroegere politiemann in Baarn drijft een klassieke-cd-winkel, organiseert concerten en bestrijdt de sterrencultuur. In gesprek met Kees Koudstaal over de rekjescultuur, de nitwits van radio 4, en een gereformeerde Japanner.

door Jim Schilder,
foto's Allard de Witte

Af en toe, in zijn cd-winkeltje in de Baarnse Laanstraat, heeft Kees Koudstaal een implosief moment. Dan wordt de verontwaardiging te groot, de ontsteltenis, de verbijstering. Dan loopt een zin halverwege vast, grijpt hij naar zijn hoofd en kijkt hij zijn gesprekspartner wanhopig aan: ben ik nou gek of...? Om na enkele seconden de draad weer op te vatten.

Neem de aanbieding in *NRC Handelsblad* en *Trouw* van een doosje met negen cd's 'vol schitterende mis-composities', aldus de advertentie, voor 24,95 euro. Met begeleidende teksten van *Trouw*-redacteur Anthony Fiumara en *NRC*-col-

Kees Koudstaal

naar van Prelude, een bekende en opvallende verschijning. Al was het maar omdat hij met een eigenwijs winkeltje het hoofd boven water weet te houden in een sector die een zware tijd doormaakt. Collega's leggen het af tegen de kopieermogelijkheden en tegen klassiek kilvoordeel van ketens als Kruidvat. Grote ensembles als het Koninklijk Concertgebouworkest en het Amsterdams Baroque Orchestra van Ton Koopman werden door hun platenmaatschappij op straat gezet en moesten een eigen label beginnen.

In een bestsellercultuur met rianten pr-budgetten voor de sterren en grote stilte voor de rest probeert Koudstaal de aandacht te vestigen op minder bekend talent bij doorgaans kleinere labels. Op zijn website presenteert hij zijn vondsten, inclusief lange muziekfragmenten. Ook ventileert hij daar zijn ongenoegen over recensenten en over de Klassieke Vakhandel die de markt verstiert met alledertiengoed-repertoire. En over de radio. "Het draait daar alleen maar om luistercijfers. En dus moet het allemaal heel makkelijk en popiepopie. Dat er ook registraties van bijzondere festivals worden uitgezonden, is geen verdienste van de omroep; er wordt iets ge-

'Een ochtend wordt gevuld door zo'n Maartje van Weegen, voor mensen die even uitrusten van het afstoffen.'

lega Kasper Jansen. "Van 'onafhankelijke' muziekjournalisten dus," zegt Koudstaal, "die zich laten gebruiken als tekstschrijvers." Eerder deden deze kranten hetzelfde met dozen vol Te Deums en Requiem's, terwijl *de Volkskrant* koos voor zeven cd's met *Stabat Maters*. Opnamen die per doos afkomstig zijn uit de voorraad van één platenmaatschappij. Koudstaal: "Lees je *NRC Handelsblad* of *Trouw*, dan krijg je de oude meuk van Universal; heb je *de Volkskrant*, dan koop je vergane glorie van EMI. Het is altijd 'oorstrelend' uitgevoerd, en het zijn 'schitterende opnamen'. Dan denk ik: rot op. In de *Volkskrant*-advertentie staat dat Ronald de Beer zelf de keuze heeft ge-

maakt uit 'de mooiste' opnamen. Ja, ammehoela, hij heeft een keuze gemaakt uit 'de schatkamer' van EMI. Alsof daarbuiten niks moois te vinden is. Dat gaat nerg... Dat moet... Dat is toch..."

Een Koudstaal-moment. Na een korte pauze: "Het gaat alleen nog om *targets*. Natuurlijk zitten er mooie opnamen tussen, maar ook opnamen die allang niet meer de beste zijn. Los daarvan: een krant moet zich bezighouden met nicuws, en recensenten horen geen reclameteksten te schrijven."

In de wereld van de klassieke muziek is Kees Koudstaal (58), oprichter en eige-

organiseerd, je hangt een paar microfoons op en je zendt het uit. Dat is ook een taak van de omroep. En zo kom je op Radio 4 ook weleens 'moeilijke' muziek tegen. De vraag is meer hoe je een programma als *Viertakt* maakt, of *Diskotabel*; hoe vul je dat in? Door wie laat je je sturen? Men besteedt vooral aandacht aan wat de bekende labels of distributeurs voorschrijven. Dan krijg je een hele ochtend die wordt gevuld door zo'n Maartje van Weegen, kennelijk bedoeld voor mensen die even uitrusten van het afstoffen of een vloertje dweilen, en die dan gezellig moeten worden bijgepraat.

"Naar dat *Diskotabel* luister ik af en toe nog om erachter te komen waarom ik er ►

► niet meer naar luister. Hoe daar over muziek wordt gesproken... Het kleine Franse label Zig-Zag Territoires heeft onlangs een cd uitgebracht met een mis van de Tsjech Jan Dismas Zelenka. Hij was een tijdgenoot van Vivaldi, en dat hóór je ook. Die cd komt in *Diskotabel* terecht; zegt een van de deskundigen: het is duidelijk post-Vivaldi. Niemand die het corrigeert. Tot slot zegt de presentator dat het stuk is uitgevoerd door 'waarschijnlijk een gelegheidsensemble'. Terwijl het gaat om een Tsjechische club die al jaren bezig is met muziek van Zelenka en tijdgenoten. Zo'n woord 'gelegenheid' heeft een negatieve bijklank, klinkt anders dan 'het gerenommeerde ensemble'. Dan denk ik: jongen, google dat effe."

Er is zo veel moois dat nooit in zo'n programma langskomt, verzucht Koudstaal. "Ze zijn afhankelijk van platenmaatschappijen en distributeurs. Een distributeur heeft een heleboel labels, en de vertegenwoordigers gaan het land in met een selectie waarvan men hoopt dat er iets van wordt gerecenseerd. De recensenten wachten op de postbode die een vrachtje cd's brengt, en dan valt de keuze al snel op een nieuwe Cecilia Bartoli of Janine Jansen, met een mooie persmap, en misschien de mogelijkheid hen te ontmoeten om het clichéverhaaltje aan te horen dat ze hun hele leven juist die ene cd wilden maken. Opgelegd pandoer, commerciële plak! Je zou denken dat recensenten en programmamakers zelf op onderzoek uitgaan, om hun vreugde te delen over iets moois wat ze hebben ontdekt. Sommige uitvoeringen zijn nu eenmaal universeel

mooi, die zijn... Nou ja, dat is... Het..."

Even dreigt een Koudstaal-moment, maar de winkelier herneemt zich. "Ik laat niet de markt bepalen wat ik hier neerzet. Laatst zei iemand: alleen dode vissen drijven met de stroom mee."

"Ik zal een jaar of vijftien zijn geweest toen ik mijn eerste lp kocht, met de Hongaarse dansen van Brahms, en de kop van Herbert von Karajan op de hoes. Waarschijnlijk had ik dat stuk ergens gehoord. In Rotterdam ging ik weleens met mijn ouders naar het Kunstmaandorkest van Anton Kersjes; gratis, dankzij bonnen van De Gruyter of Albert Heijn. In mijn puberteit wilde ik eigenlijk het liefst naar The Beatles luisteren, en daar kocht ik toen lp's van, maar klassieke muziek trok uiteindelijk toch het meest."

Koudstaal ging bij de politie werken, een keuze die hij nu vrijwel zeker niet meer zou maken. "Ik sta nu anders in de maatschappij, ook in politiek opzicht. Het nest waaruit ik kwam, maakte het werken bij de politie tot een logische stap." Bij de politie ontmoette hij een oudere brigadier en een ploegmaat die van klassieke muziek hielden. "Zo kwam ik bijvoorbeeld in aanraking met de missen van Mozart die ik tot dan toe niet kende." Na tien jaar politie volgde de sociale academie, afdeling maatschappelijk werk. Hij was ook amateurtoneelspeler en koos voor de Bühne. Koudstaal deed 'twee kleine rolletjes' bij het RO Theater in Rotterdam, stond in enkele 'losvaste producties' en speelde in Flevoland bij Theater naar Water. Ook deed

hij weleens wat aan journalistiek, stukjes in de *Gooi en Eemlander*, het *Utrechts Nieuwsblad* en *Vrij Nederland*.

Hij kwam in contact met iemand die in Baarn een huis-aan-huisblad wilde maken. Koudstaal bedacht dat hij in dat blad in samenwerking met de lokale cd-winkel een rubriek zou kunnen beginnen, 'de klassieke cd van de week'. "Het voordeel was dat ik dan mijn collectie kon uitbreiden. Ik was helemaal weg van klassieke muziek." In die winkel liet hij zich ontvallen dat het hem leuk leek een eigen klassieke cd-winkel te hebben. De eigenaar wilde zijn zaak een meer klassieke uitstraling geven, en Koudstaal trad in dienst. Van die uitstraling kwam weinig terecht, want aan klassiek valt nu eenmaal weinig te verdienen. Koudstaal wist intussen wel hoe de branche in elkaar zat, en toevallig kwam er in de Laanstraat, dankzij een vertrekkende kapper, een bescheiden winkelruimte vrij. 'Als de wiedeweerga' schreef hij een bedrijfsplan om geld van de bank los te krijgen, vertimmerde de zaak en ging in september 1990 open.

"Op een vrijdag was dat. Bloemstukken, blokfluitspeelster voor de deur – de mensen kwamen wel. Zaterdag ging ook goed, maar op dinsdag kwam ik 's avonds bijna huilend thuis: twee cd's verkocht... Daarna heb ik nooit meer zo'n slechte dag gehad. Vanaf het begin heb ik hier bijna alleen cd's neergezet die ik zelf mooi vond. Het was een tijd waarin mensen nog met de opbouw van hun collectie bezig waren; dat ze hier in het voorbijlopen iets moois hoorden en zeiden: doe die maar. Dat

